

הלב העליון ומדבר ציון.

על דיבורים חמים וקרים

(2) ספר במדבר פרק כ

(א) וַיֵּבֹאוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל כָּל הָעֵדָה מְדַבְּרֵי צָן בְּחֹדֶשׁ הָרִאשׁוֹן וַיָּשִׁב הָעָם בְּקֹדֶשׁ וְתַמְתַּת שָׁם מִרְיָם וְתַקְבָּר שָׁם: (ב) וְלֹא הָיָה מִיָּם לְעֵדָה וַיִּקְהָלוּ עַל מֹשֶׁה וְעַל אַהֲרֹן: (ג) וַיָּרֹב הָעָם עִם מֹשֶׁה וַיֹּאמְרוּ לֵאמֹר וְלֹא גִרְעָנוּ בְּגֹעַז אֲחִינוּ לִפְנֵי יְדֹנָד: (ד) וְלָמָּה הִבְאַתֶּם אֶת קֹהֶל יְדֹנָד אֶל הַמְדַבְּרֵי הַזֶּה לְמוֹת שָׁם אֲנַחְנוּ וּבְעִירָנוּ: (ה) וְלָמָּה הֵעֲלִיתָנוּ מִמִּצְרַיִם לְהָבִיא אֶתָּנוּ אֶל הַמָּקוֹם הַרְעֵה הַזֶּה לֹא מְקוֹם זָרַע וְתֹאנָה וְגִפְזָן וְרַמּוֹן וּמִיָּם אֵין לְשִׁתּוֹת: (ו) וַיֵּבֹאוּ מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן מִפְּנֵי הַקֹּהֶל אֶל פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד וַיִּפְּלוּ עַל פְּנֵיהֶם וַיִּרְאוּ כְבוֹד יְדֹנָד אֲלֵיהֶם: (ז) וַיְדַבֵּר יְדֹנָד אֶל מֹשֶׁה לֵאמֹר:

(ח) קַח אֶת הַמַּטֵּה וְהַקְהֵל אֶת הָעֵדָה אֲתָּה וְאַהֲרֹן אַחֲיָד וְדַבְּרֶתֶם אֶל הַסֵּלַע לְעִינֵיהֶם וְנָתַן מִיָּמִיו וְהוֹצֵאתָ לָהֶם מִיָּם מִן הַסֵּלַע וְהִשְׁקִיתָ אֶת הָעֵדָה וְאֶת בְּעִירָם:

(ט) וַיִּקַּח מֹשֶׁה אֶת הַמַּטֵּה מִלִּפְנֵי יְדֹנָד כַּאֲשֶׁר צִוָּהוּ:

כלי יקר על במדבר פרק כ פסוק ח

ותדע ותשכיל כי מצאתי בחזקוני, שמטה זה היה מטה אהרן אשר הונח לפני ה' ודבריו בלתי מתובלים כי לא פירש מה טיבו של מטה אהרן לכאן, ואני אומר שבאמת הלשון מוכיח שמטה זה היה מטה אהרן מדכתיב המטה משמע הידוע אשר הונח למשמרת לפני ה', והוא היה עץ יבש שלא היה בו לחלוחית מים כלל ומ"מ הוציא פרח וציץ ואין פרח וציץ בלא מים אלא שהקב"ה גזר עליו שיוציא מים והפריח ה' עץ יבש ע"י המים שהוציא בגזירת האל ית', ורצה הקב"ה שמשעה יקח מטה אהרן ויראהו אל כל ישראל לומר כשם שהוציא ה' מים מן עץ יבש זה כך יוציא מים מצור החלמיש זה היבש. ומ"ש ודברתם אל הסלע ונתן מימיו, כי כך תדבר אל הסלע שיעשה גם הוא כמו שעשה המטה הזה ויען כי לא פורש במקרא נוסח הדבור שידבר משה אל הסלע ודאי הנוסח הוא ב' תיבות ונתן מימיו, כי ונתן משמש לשעבר והוא שידבר אל הסלע ענין המטה שהוציא פרח ונתן מימיו כי בסתם פרח וציץ יש לחלוחית מים וכאשר ישמע הסלע שהמטה כבר נתן מימיו אז יעשה גם הוא כמותו, ועי"ז והוצאת להם מים מן הסלע רמז לדבר סלע בגימטריא עץ שילמד מן עץ יבש לעשות כמעשהו, אבל לא צוה להכות בו כלל. וכשהכה בו משה כתיב במטהו משמע במטה שלו הכה ולא במטה אהרן. ויקח משה את המטה מלפני ה' כאשר צוהו. כי הבין זה מדקאמר המטה הידוע ולא אמר מטף והודיע לנו שרק קיחה זו היתה כאשר צוהו ה' אבל מה שעשה מכאן והלאה לא עשה כאשר צוהו ה':

(114) ספר ליקוטי מוהר"ן - מהדורא קמא סימן כ

[א] דַּע שְׂיֵשׁ נִשְׁמָה בְּעוֹלָם, שְׁעַל - יְדָה נִתְגַּלָּה בְּאוּרֵי וּפְרוּשֵׁי הַתּוֹרָה, וְהִיא מְסַבֶּלֶת בְּיִסּוּרֵין: פֶּתַח בְּמַלְחָתָא כָּל, וּבְמִים בְּמִשׁוּרָה תִּשְׁתָּה, כִּי כִּף דְּרַכָּה שֶׁל תּוֹרָה' (אָבוֹת פָּרָק ו):

וְכָל מִפְרָשֵׁי הַתּוֹרָה הֵן מְקַבְּלִין מִזֹּאת הַנִּשְׁמָה. וְזֹאת הַנִּשְׁמָה כָּל דְּבָרֶיהָ כְּגַחְלֵי - אֵשׁ, כִּי אֵי אֶפְשָׁר לְקַבֵּל וְלִשְׁאֹב מִיָּמִי הַתּוֹרָה, אֲלֵא מִי שְׂדִבְרָיו כְּגַחְלֵי - אֵשׁ, בְּבַחֲיַנֵּת (יְרֵמְיָה כ"ג): "הֲלוֹא כֹה דְּבָרֵי כָּאֵשׁ". וְכִשְׁהַנִּשְׁמָה הַזֹּאת נוֹפֶלֶת מִבַּחֲיַנֵּת "הֲלוֹא כֹה דְּבָרֵי כָּאֵשׁ", וְאֵין דְּבָרֶיהָ כְּגַחְלֵי - אֵשׁ, וְדְבָרֶיהָ נְצֻטְנִין, אֲזִי נִסְתַּלְקָת; וְכִשְׁנִסְתַּלְקָת, אֲזִי נִסְתַּלַּק בְּאוּרֵי הַתּוֹרָה הַנִּמְשָׁכָת עַל - יְדָה, וְאֲזִי כָּל מִפְרָשֵׁי הַתּוֹרָה אֵין יְכוּלִין לְהַשִּׁיג שׁוּם בְּאוּרֵי הַתּוֹרָה, וְאֲזִי נִתְעוֹרֵר מְרִיכָה עַל הַצְּדִיקִים, כִּי עָקַר הַמַּחְלָקָת שְׂבַעוֹלָם נַעֲשֶׂה עַל - יְדֵי הַסְּתַלְקוֹת בְּאוּרֵי הַתּוֹרָה, כִּי הַבְּאוּרֵי הוּא תְרוּץ עַל קִשְׁיוֹת וּמְרִיבוֹת:

וְזֶה בַּחֲיַנֵּת (בְּמִדְבָּר כ): "מְדַבְּרֵי צָן", שֶׁהוּא בַּחֲיַנֵּת דְּבוּר מְצַנֵּן, שְׁשֵׁם מִתָּה מִרְיָם בַּחֲיַנֵּת הַנִּשְׁמָה הַסּוֹבֶלֶת מְרִירוֹת הַשְּׁעֵבוּד עַל הַתּוֹרָה. וְאֲזִי נִסְתַּלַּק הַבְּאוּרֵי, הֵינּוּ בַּחֲיַנֵּת בְּאוּרֵי הַתּוֹרָה, וְאֲזִי: "וַיָּרֹב הָעָם עִם מֹשֶׁה", הֵינּוּ בַּחֲיַנֵּת הַמְרִיכָה שְׁנִתְעוֹרֵר כְּנֹל. וְאֵלוּ מִפְרָשֵׁי הַתּוֹרָה נִקְרָאִים בְּשֵׁבִיל זֶה 'מוֹרִים', מִחֲמַת שְׂמַקְבָּלִים עַל - יְדֵי הַנִּשְׁמָה הַנִּלְ

המכנה בשם 'מרים'. גם הם מורים את מוריהם (א), כמאמר (תענית ז): 'ומתלמידי יותר מכלם'. וזה שאמר להם משה: "שמעו נא המרים":

ב] ומי שרוצה להמשיך באורי התורה, צריך מתחלה להמשיך לעצמו דבורים חמים כגחלי - אש פנ"ל. והדבור נמשך מלב העליון, בחינת (תהלים ע"ג) "צור לכבי": וצריך לשפך שיחו בתפלה לפני השם יתברך, ועל - ידי תפלתו נכמרו רחמי השם יתברך עליו, ונפתח לב העליון, כי עקר הרחמים הוא בלב, ונשפע מלב העליון דבורים, ועל - ידי הדבור ממשיך באורי התורה גם כן משם. ולב הנ"ל הוא בחינת סלע, שמשם הדבור, בחינת (מגלה י"ח): 'מלי בסלע'. וסלע הוא בחינת צור, בבחינת (תהלים ק"ה): "פתח צור ויזובו מים", והוא בחינת לב, בחינת "צור לכבי", והלב נכמר ברחמים ומשפיע דבורים חמים, בבחינת (שם ל"ט): "חם לבי בקרבי בהגיגי תבער אש דברתי בלשוני", ובלב הזה פתוחים כל באורי התורה, בבחינת (משלי ג): "פתחם על לוח לבך". ומי שרוצה לקח איזה באור, צריך לו לקח מהלב הנ"ל בתפלה, בבקשה פנ"ל: ובשכיל זה צריך כל אחד ממפרשי התורה, קדם שמתחיל לבאר איזה באור, צריך לו מתחלה לשפך תפלתו לפני השם יתברך, כדי לעורר לב העליון להשפיע עליו דבורים כגחלי - אש, ואחר - כך יתחיל לבאר, כי אחר - כך נפתח הצור ויזובו מימיו, הינו באורי התורה:

[ג] ויש חלוק בין באור שאדם מבאר בינו לבין עצמו לבין באור שאדם מבאר לרבים, כי כשדורש רבים, וקדם הבאור הוא מקשר את עצמו עם נשמותיהם ושופך שיחו ותפלתו לפני השם יתברך בודאי 'הן אל פביר לא מאס' (איוב ל"ו): "אבל תפלת יחיד, אפשר שמואסין בתפלתו. וזה בחינת: 'ודברת אל הסלע לעיניהם', שתפלתך תהיה בשעה שהצבור מקבצים. וזה: (ג) "הקהל את העם":

[ד] וזהו החלוק בין הלומד מתוך הספר ובין השומע מפי החכם עצמו, כי השומע מפי החכם עצמו, בודאי נתקשר נשמתו עם נשמת החכם בשעת תפלתו פנ"ל, ויש לזה האדם חלק בבאור הזה, כי על - ידי התפלה נתוסף קדשה למעלה, וכל תפלה היוצאת מהרבה נשמות היא מוספת קדשה למעלה ומעוררת ביותר לב העליון פנ"ל, ולב העליון שופך מימי הבאור ביותר הפל לפי רב אנשים, כן יותר קדשותו, בבחינת (תהלים כ"ב):

"ואתה קדוש יושב תהלות ישראל" על - ידי תהלות ישראל נתוסף קדשותו:

גם כל אלו האנשים העומדים בשעת הדורש, נכנע רשעתם על - ידי הטוב שבחכם הדורש, ולפי ההכנעה, כן נכנעים האוהבים, הינו הקלפות השוכנים סביב לב העליון, בבחינת (תהלים ק"ה): "זאת ירושלים שמתיה בתוך הגוים", והיא לב, בבחינת (ישעיהו מ): "דברו על לב ירושלים":

כשמתפלל קדם הדורש, צריך להתפלל בתחנונים, ויבקש מאת הקדוש - ברוך - הוא מתנת חנם ולא יתלה בזכות עצמו ל לפני השם יתברך יעמד כדל וכרש וידבר תחנונים, ולא יתלה בשום זכות. וזהו (דברים ג):

"ואתחנן אל ה' בעת ההוא לאמר", שצריך לדבר תחנונים בשעה שרוצה לומר, הינו קדם הדורש:

וזהו טעות שטעה משה, שהקדוש - ברוך - הוא אמר למשה: "קח את המטה והקהל את העדה ודברת אל הסלע לעיניהם", שיקח ממשלטת עזו שיש לו ממצוות וממעשים טובים שלו, "והקהל את העדה", כי בשעת הקהל, שיש בהם גם רעים, צריך מטה - עז כדי להכניע רשעתם פנ"ל; ואחר - כך "ודברת אל הסלע לעיניהם" אין דבור אלא נחת' (שבת ס"ג). ומדרש רבה שיר השירים סמוך לסופו. ועין זהר תצא רע"ט: "ודברתם אל הסלע" וכו' בדבור ופיוס וכו'), שישפך שיחו ותפלתו בתחנונים כדל וכרש, אל הסלע, הינו לב העליון פנ"ל, לעיניהם דיקא, שיהיה הקהל בשעת מעשה, כדי שיקשר את עצמו עם נשמתם פנ"ל. והוא לא כן עשה, שזכר טובו וצדקתו בשעת תפלתו, שלא השתמש עם המטה בשכיל הקהל, אלא השתמש עם המטה בשעת תפלתו. וזה בחינת: "וירם משה את ידו" וידו זה תפלתו, כמו שכתוב (שמות י"ז): "ויהי ידיו אמונה", תרגומו: פרישן בצלו, שהרים את תפלתו, ולא קשר את עצמו עם הקהל. "ויף את הסלע במטהו פעמים" כביכול "הכה צור ויזובו מים" (תהלים ע"ח), שהכה לב העליון, כמו שלוקחין איזה דבר בכח ובאנס, כי בא בכח מעשיו הטובים. וזהו הכאת הסלע פעמים: הכאה אחת, שלקח באורי התורה בכח ובאנס ולא בקש מתנת חנם פנ"ל, והכאה אחת פי מי שדוחק את השעה, שעה דוחקתו (ברכות ס"ד. וערוכין יג.), ונסתלק קדם זמנו. ועל הסתלקותו, השכינה, שהיא הלב הנ"ל, היא מיללת ובוכה עליו. וזה: "פעמים", כי מתו משה ואהרן על - ידי הכאה, כמו שכתוב: "המה מי מריבה" וכו':

ובשכיל זה אין לאדם לדחוק את עצמו על שום דבר, אלא יבקש בתחנונים; אם יתן לו השם יתברך יתן, ואם לאו לאו